

imellem afdøde Grev Schimmelmann og Hans Majestæt Kong Christian den 7de, hvorefter det blev bestemt, at, saalænge Hans Majestæt eiede Niger og Lande, skulde der aarligt hos Geværfabrikken besørages Arbejde for det Beløb, som her er nævnt. Jeg vil tillade mig i denne Anledning at spørge den høitærede Minister, om Regjeringen — uagtet den vel i disse Krigsmaal har havt Brug for Bestillingerne — har tænkt paa muligen at kunne træffe en Overenskomst med Fideicommisset i Anledning af Indholdet af denne Contract. Det forekommer mig, at i Fredstid kan Landet ikke have Brug for saamange Geværer eller for saameget Reparationsarbejde, som her er anført. Det er ingen ringe Sum, og jeg maa derfor tillade mig at gjøre opmærksom derpaa. Det være langt fra mig, at jeg vilde omtale dette i den Hensigt, at man paa nogen som helst Maade skulde svække Betydningen af en tidligere indgaaet Contract. Saadanne Forhold holder jeg altfor hellige til, at jeg i den næste Henseende skulde tyde hen derpaa; men jeg har altid troet, at man ved at samtale med vedkommende Bestyrer af Fideicommisset muligen kunde komme til at træffe en billig Accord, — være sig enten ved Afløsning eller ved en passende Godtgjørelse eller paa hvilken som helst anden Maade, man maatte finde billig.

Skrif: Det Punkt, den ærede sidste Taler berøttede, har ogsaa været Gjenstand for Udvalgets Opmærksomhed, og, som Medlem af det Underudvalg, det har været overdraget at beskæftige sig med Krigs- og Marineministeriets Budget, skal jeg tillade mig at meddele nogle Oplysninger angaaende Kronborg Geværfabrik og det Contractsforhold, som hidtil er antaget at bestaae imellem Fabrikken og Staten. Kronborg Geværfabrik har bestaaet siden 1709, deels for privat, deels for kgl. Regning. I Aaret 1769 folgte høifalig Kong Christian den 7de Geværfabrikken med tilhørende Eiendomme til sin Statmester, Friherre Schimmelmann, ifølge Skjøde, dateret den 3die Mai 1769, for en Kjøbesum af 70,000 Rbd. Da Friherre Schimmelmann i Aaret 1778 oprettede et Fideicommiss, blev Geværfabrikken med tilhørende Eiendomme indlemmet dertil og da anslaaet til en

Værdi af 250,000 Rbd. Courant eller 200,000 Species, men Kjøberen af Fabrikken havde dengang anvendt meget betydelige Summer paa at indrette den og opføre Bygninger til Arbejderne sammesteds. Ovennævnte Skjødes ottende Paragraph fastsætter, at Landmilitairetaten skal være forpligtet til hos den daværende Besidder af Fabrikken, „von dem izigen Besitzer der Fabrique“, at tage aarlig 3000 nye Infanteriegeværer, der skulde betales med 7½ Rbd. Stykket, og 1000—1500 reparerede Geværer, paa hvilke Alt skulde være nyt undtagen Lobet, for 6 Rbd. Stykket, saa at Besidderen af Geværfabrikken kunde gjøre Regning paa en aarlig Debet af 28,500 til 31,500 Rbd., saalænge Kongen holdt en Armee, ikke, som den sidste ærede Taler anførte, „saalænge han eiede Niger og Lande“, og det vil jo sees, at der er stor Forskiel paa disse to Clausuler. Ordene lyde saaledes: „so lange Wir eine Armee halten“. I den 12te § i bemeldte Skjøde tilpligtes Ciiren at levere andre Vaaben, dersom Landmilitairetaten skulde ønske det, og i saa Fald vilde en nærmere Contract være at afslutte, og i den 13de Paragraph fastsættes det, at, dersom Landmilitairetaten ikke i et Aar skulde have Brug for det bestemte Antal Geværer, saa skulde Ciiren af Fabrikken have i Erstatning for de Geværer, som ikke bleve leverede, nemlig for et nyt Gevær 5½ Rbd. og for et repareret 4½ Rbd.

Saaledes vedvarede Forholdene i en lang Række af Aar, og under Krigen stete flere betydelige extraordinaire Bestillinger, hvorved Fabrikken, saavidt jeg har kunnet see af de Actstykker, der have været til Udvalgets Raadighed, kom i en blomstrende Tilstand, saa at Arbejdernes Antal endogsaa steg til 600. I Armeepleanen af 25de Januar 1816 blev der imidlertid opført til Geværers Anskaffelse til Landmilitairetaten et Beløb af 28,500 Rbd. Sølvs, altsaa ikke det Beløb evalueret i Species, som Skjødet omtaler, men Summen omstrevet ifølge Forordningen 5te Januar 1813 §§ 23 og 37 og Forordningen 16de November 1813 § 16 til Rigsbankdaler Sølvværdi, Daler for Daler. Denne Omskrivning maatte naturligviis være et stort Stkaar i Fabrikfens Indkomster og Arvingerne af Schimmelmanns